

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 26/2006 vp

Hallituksen esitys laeiksi julkisista hankinnoista sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä toukokuuta 2006 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi julkisista hankinnoista sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista (HE 50/2006 vp).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti hallintovaliokunta, liikenne- ja viestintävaliokunta, sosiaali- ja terveysvaliokunta ja ympäristövaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnot (HaVL 25/2006 vp, LiVL 24/2006 vp, StVL 13/2006 vp, YmVL 29/2006 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kauppa- ja teollisuusministeri Mauri Pekkari, ylijohtaja Raimo Luoma, hallitusneuvos Elise Pekkala ja ylitarkastaja Kyllikki Silvennoinen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- vanhempi budjettisihteeri Tomi Hytönen, valtiovarainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Eija Siitari-Vanne, oikeusministeriö
- ylijohtaja Kari Välimäki, sosiaali- ja terveysministeriö

- ylitarkastaja Kimmo Takamaa, ympäristöministeriö
- neuvonantaja Vesa Leino, ulkoasiainministeriö, kehityspoliittinen osasto
- hallintosihteeri Anne Nenonen, korkein hallinto-oikeus
- ma. ylituomari Olli Mäkinen, markkinaoikeus
- kilpailuasiainneuvos Riitta Ryhänen, Kilpailuvirasto
- hankintajohtaja Jorma Lamminmäki, Helsingin kaupungin hankintakeskus
- toimitusjohtaja Ari Simonen, Lahden seudun kuntatekniikka
- toimitusjohtaja Anssi Pihkala, Hansel Oy
- varatuomari Pentti Vähäkuopus, ICT Suomi ry
- lakiasiainpäälikkö Arja Virtanen ja kiinteistölakimies Pekka Henriksson, Senaatti-kiinteistöt
- toimitusjohtaja Roope Siirainen, VALOA design Oy
- toimitusjohtaja Esko Mustamäki, Varustamo-liikelaitos Finstaship
- asiantuntija Pekka Ropponen ja asiantuntija Veijo Turunen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- osastopäälikkö Marja-Liisa Peltola, Keskuskauppakamari
- toiminnanjohtaja Veli-Pekka Sinervuo, Kehitysvammaliitto

- toimitusjohtaja Kaisu Greus, Kiinteistökaari Oy edustaen Elinkeinoelämän keskusliittoa
 - johtaja Ensio Hakkarainen, Rakennusteollisuus RT ry
 - johtava lakimies Antero Oksanen, Suomen Kuntaliitto
 - yksikön päällikkö Leena Piekkola, Julkisten hankintojen neuvontayksikkö
 - toiminnanjohtaja Jukka Pekkala ja yhteysjohtaja Kerstin Ekman, Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry
 - johtaja Martti Pallari, Suomen Yrittäjät
 - johtaja Jari Romanainen, Teknologian kehittämiskeskus TEKES
 - osastopäällikkö Päivi Ahonen, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL
 - varatoimitusjohtaja Esko Romppainen, Raha-automaattiyhdistys
 - lakimies Marina Furuholm, Suomen toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry
 - toimitusjohtaja Kalervo Saastamoinen, Terveys- ja Sosiaalialan Yrittäjät TESO ry
 - Turun kaupungin apulaiskaupunginlakimies Tuomas Heikkinen
 - oikeustieteen tohtori Pentti Arajärvi
 - professori Kai Kalima
 - professori Veli-Pekka Viljanen.
- Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
- neuvotteleva virkamies Jorma Immonen
 - Akava ry
 - Kehitysvammaisten Tukiliitto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki julkisista hankinnoista (hankintalaki), jossa säädettäisiin julkisten viranomaisten ja muiden lain soveltamisalaan kuuluvien yksiköiden hankintojen kilpailuttamismenettelyistä ja niihin liittyvistä oikeusturvakeinoista. Samassa yhteydessä ehdotetaan säädettäväksi vastaavat kilpailuttamismenettelyt kattava laki vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista (erityisalojen hankintalaki). Voimassaoleva laki julkisista hankinnoista sekä sen nojalla annettu neljä asetusta kumottaisiin. Samoin kumottaisiin asetus hankinnoista, joihin ei sovelleta lakia julkisista hankinnoista.

Esityksen tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, selkeyttää hankintaviranomaisten ostoyhteistyön edellytyksiä sekä turvata kaikille tarjoajille tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu julkisissa hankinnoissa. Esityksellä pantaisiin täytäntöön 31 päivänä maaliskuuta 2004 annettu julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2004/18/EY), jäljempänä hankintadirektiivi, ja vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja

postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2004/17/EY), jäljempänä erityisalojen hankintadirektiivi. Samoin otettaisiin huomioon Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen (EY-tuomioistuin) oikeuskäytännöstä aiheutuvat sääntelyn muutostarpeet. Perustuslain 80 §:n mukaisesti lakeihin sisältyisivät aiemmin asetuksilla säädetty kilpailuttamismenettelyn eri vaiheet.

Ehdotettujen lakien sisältö vastaisi pääosin voimassaolevaa hankintalainsäädäntöä. Direktiiveistä johtuvat keskeisimmät muutokset koskisivat yhteishankintayksikön asemaa, uusia kilpailuttamismenettelyjä ja ilmoituskanavia sekä tarjousten vertailuperusteiden pakollista painottamista. Hankintalain osalta ehdotetaan, että direktiivin mukaisten EU-kynnysarvojen (tavara- ja palveluhankkinoissa 211 000 euroa tai, eräillä keskushallinnon viranomaisilla, 137 000 euroa ja rakennusurakoissa 5 278 000 euroa) lisäksi otettaisiin käyttöön kansalliset kynnysarvot. Ne olisivat tavara- ja palveluhankinnoissa 15 000 euroa, terveydenhoito- ja sosiaalipalveluissa 50 000 euroa ja rakennusurakoissa 100 000 euroa.

Erityisalojen hankintalaki koskisi vain EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja. EU-kynnysarvot ovat tavaroita ja palveluja koskevien hankintasopimusten osalta 422 000 euroa ja rakennusurakoiden osalta 5 278 000 euroa. Erityisaloja koskeva laki vastaisi pääpiirteissään hankintalakia. Hankintamenettelyt olisivat kuitenkin joustavammat, eikä esimerkiksi neuvottelumenettelyn käytölle olisi rajoituksia.

Hankintalakia ei sovellettaisi kansalliset kynnysarvot alittaviin hankintoihin eikä erityisalo-

jen hankintalakia EU-kynnysarvot alittaviin hankintoihin. Perustamissopimuksen säännökset ja periaatteet kuitenkin edellyttävät, että myös näissä hankinnoissa hankintayksiköiden olisi turvattava riittävä avoimuus sekä tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu.

Muutoksenhakumenettelyihin ei esitetä tehtäväksi merkittäviä muutoksia, koska tältä osin valmistellaan parhaillaan uutta direktiiviä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä jäljempänä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yleiset lähtökohdat

Julkiset hankinnat vaikuttavat merkittävästi kansalaisten jokapäiväiseen elämään. Ne muodostuvat erilaisista palveluista ja tavarahankinnoista sekä julkisesta rakentamisesta, joiden avulla osaltaan turvataan hyvinvointiyhteiskuntamme kannalta keskeiset toiminnot. Ehdotuksella säänneltäisiin näihin hankintoihin liittyviä menettelytapoja julkisten varojen tehokkaan, syrjimättömän ja tasapuolisen käytön turvaamiseksi.

Esitys perustuu direktiiveihin ja EY-tuomioistuimen oikeuskäytäntöön. Kansallista hankintavaltaa on käytetty EU-kynnysarvot alittavien hankintojen ja liitteessä B lueteltujen toissijaisien palveluhankintojen, kuten terveydenhoito- ja sosiaalipalvelut sekä tuki- ja avustavat kuljetuspalvelut, osalta. Yleisenä huomionaan valiokunta toteaa, että kansallista sääntelyä hankaloittaa epätietoisuus yhteisösääntelyn sille asettamista rajoista. Sääntely perustuu tältä osin erityisesti EU:n oikeuskäytäntöön ja siinä esilletulleisiin periaatteisiin, joiden soveltaminen erityisesti

suomalaiseen kuntajärjestelmään ja kolmanteen sektoriin ei ole yksiselitteistä.

Ehdotus laajentaisi tällä hetkellä vain EU-kynnysarvot ylittyviin hankintoihin liittyvän ilmoitusmenettelyn kattamaan kaikki kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat. Kansalliset kynnysarvot ylittäviä, mutta EU-kynnysarvot alittavia hankintoja arvioidaan tehtävän vuosittain noin 40 000 kappaletta. Tällä hetkellä ilmoitusmenettelyyn on vuositasolla tullut noin 2 000 ilmoitusta. Kappalemääräisesti mitattuna suurin osa hankinnoista, eli yli miljoona hankintaa, jäisi kansalliset kynnysarvot alittavina lain soveltamisalan ulkopuolelle. Hankintojen arvolla mitattuna laki koskisi kuitenkin edelleen 90 prosenttia hankinnoista.

Julkisiin hankintoihin liittyy huomattavat taloudelliset arvot. Suomen osalta niiden vuotuisen kokonaisarvo on noin 22,5 miljardia euroa eli noin 15 prosenttia bruttokansantuotteesta. Esityksen piiriin tästä kuuluisi noin 13,6 miljardin euron osuus, josta 3,6 miljardia olisi EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja vastaten noin 1 600 hankintaa.

Esityksessä sääntely on jaettu kahteen lakiin eli julkisia hankintoja yleisesti koskevaan lakiin (hankintalaki) sekä vesi- ja energiahuoltoa, liikennettä ja postipalveluja koskevaan lakiin (erityisalojen hankintalaki). Valiokunta pitää jakoa perusteltuna. Erityisalojen hankintalain osalta noudatettaisiin pääosin samoja menettelyjä kuin hankintalaissa, mutta se koskisi vain EU-kyn-

nysarvot ylittäviä hankintoja. Erityisalojen hankintalain erityiskysymyksiä käsitellään jäljempänä omassa jaksossaan.

Talousvaliokunta katsoo, että esitys on omiaan joustavoittamaan nykyistä hankintamenettelyä. Uudet hankintamenettelyt antaisivat hankintayksiköille mahdollisuuden nykyistä paremmin ottaa huomioon erityisesti palveluhankintoihin liittyvät erityispiirteet. Ilmoitusmenettelyn laajentaminen puolestaan tehostaisi tiedonkulkua koko valtakunnan alueella vireillä olevista hankinnoista ja lisäisi näin kilpailua. Kansallisten kynnysarvojen asettaminen karsisi soveltamisalan ulkopuolelle kappalemääräisesti suuren joukon hankintoja. Toisaalta nämä hankinnat ovat taloudelliselta arvoltaan siinä määrin pieniä, että hankintamenettelystä aiheutuneet kustannukset ovat suurelta osin vienneet hankintamenettelystä koituvan hyödyn. Hankintamenettelylain mukainen kilpailutus ei ole ollut omiaan näissä tapauksissa tehostamaan julkista hankintatointa ja verovarojen käyttöä, kuten tarkoitus on.

Esityksessä on valittu periaate, jonka mukaisesti kansalliset kynnysarvot ylittäviin, mutta EU-kynnysarvot alittaviin hankintoihin sovellettaisiin jonkinverran joustavampaa menettelyä kuin EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin. Joustoa olisi tarjousmenettelyissä neuvottelumenettelyn ja suorahankinnan osalta. Yhteisö sääntely edellyttää, että EU-kynnysarvot alittavien hankintojen hankintamenettelyt noudattavat perustamissopimuksen perustavanlaatuisia oikeussääntöjä ja erityisesti kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa. EY-tuomioistuimen oikeuskäytäntö on linjannut myös näitä hankintoja, ja näin saatua oikeuskäytäntöä on sisällytetty komission antamaan selventävään tiedonantoon (2006/C 179/02; sopimukset, jotka eivät kuulu tai kuuluvat vain osittain julkisia hankintoja koskevan direktiivin piiriin). Oikeuskäytäntö ja komission tiedonanto osoittavat sääntelyn suuntaviivat, mutta selkeitä sääntöjä kansallisten hankintamenettelyjen rajoista ei tällä hetkellä ole.

Esityksessä ehdotetaan, että kansallisen menettelyn joustoja sovellettaisiin myös liitteen B

hankintoihin riippumatta siitä, ylittävätkö vai alittavatko ne EU-kynnysarvot. Direktiivi edellyttää tältä osin, että EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin sovelletaan tarjousmenettelyjen osalta vain jälki-ilmoitusmenettelyä ja teknisiä eritelmia koskevia sääntöjä.

Valiokunta toteaa, että yhteisösääntelyn puitteissa olisi voitu päätyä vielä nyt valittua joustavampiin hankintamenettelyihin liitteen B hankintojen ja EU-kynnysarvot alittavien hankintojen osalta. Valiokunta katsookin, että lainsäädännön tulevassa seurannassa tulee tarkkailla kansallisten menettelyjen sujuvuutta ja tarvittaessa harkita niiden kehittämistä EU-sääntelyn asettamissa rajoissa.

Valiokunta yhtyy esityksen yleisiin lähtökohtiin, mutta nostaa jäljempänä esille keskeisimpiä valiokuntakäsittelyn aikana esilletulleina kysymyksiä mm. hankinnoissa noudatettavat periaatteet, kansalliset kynnysarvot, kuntien välisen yhteistyön, kolmannen sektorin aseman sekä uuden lainsäädännön vaikutusten seurannan ja koulutuksen.

Hankinnoissa noudatettavista periaatteista

Kuten edellä on todettu esityksen tavoitteena on luoda puitteet hankintamenettelylle. Tämän vuoksi kummankin lakiehdotuksen 2 §:ssä on säännelty hankinnoissa noudatettavista periaatteista hyvin yleisellä tasolla. Erityislainsäädännössä on, näitä periaatteita noudattaen, mahdollista antaa tarkempia säännöksiä asianomaisen sektorin erityisistä hankintaperiaatteista.

Esityksen mukaisesti hankinnoissa on mm. hyödynnettävä kilpailuolosuhteita ja toimittava tasapuolisesti, syrjimättömästi ja avoimesti suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen. Avoimuuden periaatetta lukuunottamatta sääntely vastaisi voimassaolevaa lakia. Hankintalakiehdotuksen 2 §:n 2 momentissa on lisäksi suosituksenluonteisesti kiinnitetty huomiota hankintojen tarkoituksenmukaiseen järjestämistapaan ja ympäristönäkökohtien huomioon ottamiseen.

Ympäristövaliokunta on lausunnossaan (YmVL 29/2006 vp) esittänyt harkittavaksi 2 §:n

2 momentin sanamuotoa muutettavaksi siten, että se ohjaa vahvemmin ympäristönäkökohtien huomioon ottamisen tavoitteeseen.

Esityksessä on viitattu ympäristönäkökohtiin edellä mainitun ehdotuksen 2 §:n 2 momentin lisäksi myös hankintalakiehdotuksen 45 §:n tarkoittamissa hankinnan teknisissä määrittelyissä sekä 54 §:ssä tulkittaessa, minkälaisen virheen perusteella ehdokas voidaan jättää tarjouskilpailun ulkopuolelle. Hankintalakiehdotuksen 59 §:n mukaisesti hankintayksikkö voi lisäksi, hankinnan kohteen sitä edellyttäessä, pyytää ehdokkaalta tai tarjoajalta selvityksen rakennusurakan toteuttamisessa tai palvelun suorittamisessa toteutettavista ympäristöhoitotoimenpiteistä.

Hankintalakiehdotuksen 62 ja 72 §:ssä on lisäksi esimerkinomaisesti tuotu esille niitä kriteerejä, joita tulee ottaa huomioon vertailtaessa tarjouksia ja harkittaessa, mikä niistä olisi kokonaistaloudellisesti edullisin. Kriteereinä on tuotu esille mm. laatu, hinta, ympäristöystävällisyys, elinkaarikustannukset ja kustannustehokkuus.

Talousvaliokunta toteaa, että ostajan tehtävänä on määritellä hankinnan ehdot sekä hinnan ja laadun painoarvot. Esitys ei rajoittaisi kriteerien määrittämistä muutoin kuin siten, että niillä ei saa pyrkiä suosimaan tai syrjimään mitään tarjoajaa. Esitys ei ota kantaa hankinnan sisältöön, koska sillä säädellään vain menettelytapoja eli sitä, miten voittava tarjous valitaan, eikä sitä, millainen voittavan tarjouksen tulee olla. Se olisi täysin ostajan harkittavissa. Lain systematiikan huomioon ottaen valiokunta katsoo, ettei valintakriteereistä, ympäristönäkökohdat mukaanlukien, ole aiheellista säätää ehdotettua velvoittavammin. Valiokunta pitää sen sijaan, ympäristövaliokunnan lausuntoon viitaten, tärkeänä, että kestävän kulutuksen ja tuotannon toimikunnan (KULTU) ehdotus julkishallinnon ympäristökriteerejä koskevan hankintastrategian laatimiseksi toteutetaan. Strategia loisi puitteet ympäristömyönteisten julkisten hankintojen määrän lisäämiseksi.

Esityksessä ei rajoiteta hankintasopimuksen ehtoja, kuten sopimuksen voimassaoloaika,

asiakaspalautejärjestelmää tai vastaavia ostajan valittavissa olevia sopimusehtoja, kunhan ne eivät ole välittömästi tai välillisesti syrjiviä ja liittyvät hankintasopimuksen toimeenpanoon. Sopimuksen voimassaolonaikainen valvonta on täysin ostajan päätettävissä. Talousvaliokunta katsoo, että nykyinen hankintamenettely on liiaksi painottunut halvimman hinnan mukaisen tarjouksen valintaan. Laadulle tulee asettaa nykyistä suurempi painoarvo ja ottaa myös asiakkaiden näkökulma huomioon jo sopimusehdoissa. Esimerkiksi sosiaali- ja terveystalouden viranomaiset voisivat yhteistyössä alan toimijoiden kanssa kehittää aiempaa enemmän laatusuosituksia tai muita malleja, joilla ohjattaisiin yksityiskohtaisemmin hankintaviranomaisia ostamaan laadukkaampia palveluja. Mahdollisesti myös sosiaali- ja terveystalouteen voitaisiin kehittää samanlaisia yleisiä sopimusehtoja tai palvelukohtaisia malliehtoja kuin on nyt olemassa tavarahankinnoista ja urakoista. Tämänkaltaiset suositukset tulisi sisällyttää hankintakäsikirjaan, jonka laatimistarvetta valiokunta perustelee jäljempänä.

Vastaavanlaisia suosituksia ja malliehtoja tulisi valiokunnan näkemyksen mukaan laatia myös muista erityisistä tarjousasiakirjaan liitettävistä hankintakriteereistä. Edellä mainitussa lakiehdotuksen 49 §:ssä säädellään hankintasopimuksen erityisehtoja. Lainkohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että nämä ehdot voivat liittyä esimerkiksi erityisistä työllistymisvaikeuksista kärsivien henkilöiden työllistämiseen, työttömyyden torjumiseen, vammaisten palvelukseen ottamiseen taikka ympäristönsuojelun tasoon tai toimeenpanoon. Valiokunta katsoo, että erityisehtoina voisivat tulla kyseeseen myös henkilöstön asemaan liittyvät kysymykset, kuten työ- ja virkaehtosopimusten yleissovituksen noudattaminen ja tasa-arvoon liittyvät kriteerit.

Talousvaliokunta painottaa myös tarvetta ottaa huomioon pk-yritysten mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuun. Tarjoukset tulee pyrkiä laatimaan siten, että ne mahdollistavat lakiehdotuksen 61 §:n mukaisten ryhmittymien, kuten

pk-verkoston, osallistumisen tarjouskilpailuihin.

Kansalliset kynnysarvot

Kansalliset kynnysarvot rajaavat hankintalain soveltamisalaa, sillä ne alittaviin hankintoihin lakia ei sovellettaisi. Voimassaolevassa hankintalaissa ei ole säädetty selkeää rahamääräistä rajaa, vaan sääntelyn ulkopuolelle on rajattu vähäiset hankinnat. Oikeuskäytännössä raja on asettunut noin 6 000 euron tasolle. Nyt tätä rajaa esitetään nostettavaksi.

Esityksen valmistelun yhteydessä on esitetty näkemyksiä sekä kynnysarvojen alentamiseksi että nostamiseksi. Lopputuloksena oli kompromissi, joka perustuu kolmeen kynnysarvoon. Tavarat ja palvelut 15 000 euroa, sosiaali- ja terveyspalvelut 50 000 euroa ja rakennusurakat 100 000 euroa. Esitystä valmistellut työryhmä esitti kahden kynnysarvon mallia, jossa tavara-hankintojen ja kaikkien palvelujen kynnysarvona olisi ollut 20 000 euroa ja urakoiden osalta esityksessäkin omaksuttu 100 000 euroa.

Valiokunta toteaa, että kansallisten kynnysarvojen asettaminen vaikuttaa sekä itse hankinnan suorittamistapaan että muutoksenhakumahdollisuuksiin. Kynnysrajat alittavien hankintojen osalta tilaaja voi itse päättää, miten hankinta suoritetaan, kunhan se tehdään syrjimättömästi ja avoimesti sekä noudattaen hankintayksikön mahdollisia omia kilpailuttamisohjeita ja -menettelyjä. Kynnysarvot alittavista hankinnoista ei olisi muiden hankintojen tapaan mahdollista valittaa markkinaoikeuteen, vaan käytössä olisivat hallinto-oikeudelliset ja kunnalliset muutoksenhakekeinot. Hankintalain mukaiset oikeus-suojakeinot voisivat poikkeuksellisesti olla käytössä niissä tapauksissa, joissa hankinnan arvo on saatu jäämään kansallisen kynnysarvon alle hankintalaissa kielletyn menettelyn seurauksena.

Hallintovaliokunta katsoo lausunnossaan (HaVL 25/2006 vp), ettei kansallisia kynnysarvoja tule ainakaan laskea esitetystä tasosta. Valiokunta pitää tärkeänä valtion ja kuntasektorin ohjeita lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävistä

hankinnoista. Liikenne- ja viestintävaliokunta toteaa lausunnossaan (LiVL 24/2006 vp), että hankintalain ja erityisalojen hankintalain menettelyt ovat monimutkaisia eikä pieniä hankintoja pitäisi rasittaa ehdotusten mukaisilla hankalilla menettelyillä. Tämän vuoksi valiokunta katsoo, että kynnysrajoja tulisi korottaa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta (StVL 13/2006 vp) pitää erillistä kansallista kynnysarvoa tarpeellisenä pienten hankintojen joustavaksi toteuttamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollossa. Valiokunta katsoo, että kansallisen kynnysarvon soveltamisen vaikutuksia tulee seurata huolellisesti ja arvioida mahdolliset muutostarpeet.

Asiantuntijakuulemisessa on käynyt selkeästi ilmi, että kynnysarvot vaikuttavat kuntien toimintaan eri tavoin kunnan koosta riippuen. Tämän vuoksi talousvaliokunta katsoo, että kansallisten kynnysarvojen vaikutuksia tulee seurata ja sisällyttää näin saadut tulokset valiokunnan ehdottamaan selontekoon.

Kuntien keskinäiset ostot

Kunnat voisivat edelleen täysin itsenäisesti päättää, haluavatko ne suorittaa hankinnan kunnan sisäisesti oman organisaationsa puitteissa ja omana työnään, tehdä sen yhteistyössä muiden kuntien kanssa vai hankkia sen ulkoisilta markkinoilta. Lait eivät koskisi kunnan sisäisiä hankintoja, ja ulkoisia hankintoja ne koskisivat vain kynnysarvot ylittävien hankintojen osalta. Epäselvempää sen sijaan olisi, miltä osin hankintayksiköiden välinen yhteistyö kuuluisi lakien soveltamisalaan.

Hankintalakiehdotuksen keskeisin tähän liittyvä säännös on ehdotuksen 10 §, joka sisältää erityissäännöksen sidosyksikköhankinnoista (nk. in house -hankinnat), jotka tietyin edellytyksin rajataan lain soveltamisalan ulkopuolelle. Direktiivissä ei ole tähän liittyviä sääntöjä, vaan sääntely perustuu Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen (EY-tuomioistuin) oikeuskäytäntöön. Erityisesti pohjana on ollut tuomioistui-
men tuomio C-107/98 Teckal (Kok. 1999, s. I-8121), jota on seikkaperäisesti selvitetty hallituksen esityksessä (s. 61). Tuomion mukaisesti

ehdotuksessa on suljettu lain soveltamisalasta hankinnat, joita hankintayksikkö tekee siihen sidossuhteessa olevalta yksiköltä. Sidossuhdetta arvioitaessa kiinnitettäisiin huomiota yksiköiden oikeudelliseen erillisyyteen ja päätöksen teon itsenäisyyteen. Jos hankinnat tehtäisiin muodollisesti erilliseltä yksiköltä, olisi sidossuhdetta arvioitava hankintayksikön määräys- ja valvontavallan laajuuden sekä sidosyksikön toiminnan kohdistumisen kannalta. Hankinta voitaisiin sulkea hankintalain soveltamisen ulkopuolelle vain niissä tapauksissa, joissa alueellinen tai paikallinen viranomainen valvoo kyseistä oikeushenkilöä samalla tavoin kuin se valvoo omia toimipaikkojaan ja joissa tämä oikeushenkilö harjoittaa pääosaa toiminnastaan sen omistavien viranomaisten kanssa. Edellä todettu koskee oikeuskäytännön perusteella myös sopimuksia, jotka eivät kuulu hankintadirektiivien soveltamisalaan tai jotka kuuluvat siihen vain osittain.

Käytännössä tämä tarkoittaisi, että esimerkiksi kuntien sisäiset hankinnat niiden organisaatioon kuuluvilta osastoilta, liikelaitoksilta tai muilta yksiköiltä eivät olisi lain tarkoittamia hankintoja eivätkä ne näin kuuluisi kilpailuttamisen piiriin. Sen sijaan kuntien liikelaitosten osalta tulisi tapauskohtaisesti harkita, täyttääkö hankinta- ja sidosyksikön välinen suhde edellä todetut määräysvaltaa, valvontaa ja toiminnan pääasiallista kohdistumista koskevat edellytykset.

Koska kunnat ovat itsenäisiä oikeushenkilöitä kuuluisivat niiden väliset hankinnat kilpailuttamisen piiriin. Komissio on Suomelle antamassaan lausunnossa (MARKT C 3/JK/mm d (2005) 16206) selkeästi todennut, että kunnat voivat päättää, tuottavatko ne palvelun itse, siirtävätkö toimivallan erilliselle oikeudelliselle henkilölle (esimerkiksi kuntayhtymä) vai hankkivatko palvelun markkinoilta. Jälkimmäisessä tapauksessa hankinta on kilpailutettava riippumatta siitä, tehdäänkö hankintasopimus yksityisen yrityksen vai toisen kunnan kanssa. Myös korkein hallinto-oikeus on tulkinnut Teckal-tuomiota kahdessa ratkaisussaan vastaavalla tavalla (KHO:2004:102 ja KHO:2006:61).

Sekä ehdotettu 10 § että edellä todettu komission kannanotto koskevat hankintasopimuksia. Lakiehdotuksen 5 §:ssä olevan määritelmän mukaan hankintasopimuksella tarkoitettaisiin kirjallista sopimusta, joka on tehty hankintayksikön ja toimittajan välillä ja jonka tarkoituksena on rakennusurakan toteuttaminen, tavarankäntä tai palvelun suorittaminen taloudellista vastiketta vastaan. Ehdotuksessa ei sen sijaan ole laajemmin käsitelty, miten hankintalain näkökulmasta tulisi tulkita kuntalain (365/1995) 10 luvussa tarkoitettua kuntien yhteistoimintaa. Kuntalain 76 §:n mukaisesti kunnat voivat sopimuksen nojalla hoitaa tehtäviään yhdessä. Valiokunta toteaa, että myös kuntalain sääntely on tältä osin niukkaa. Käytännössä yhteistoimintasopimuksilla tarkoitetaan usein pitkäkestoisia sopimuksia, joissa yksi kunta tuottaa muiden yhteistoimintaan osallistuvien kuntien tarvitsemat, sopimuksessa määritellyt palvelut. Tavoitteena on sekä tietyn tehtävän hoitaminen että toiminnan kehittäminen yhteisesti. Sopimus kattaa useimmiten tietyn hallinnonalan tai sen osan alueen tehtävät, esimerkiksi palvelu- tai viranomaisyksikön. Toiminnasta johtuvat todelliset kustannukset jaetaan yhteistoimintasopimuksissa sopijapuolten kesken yhteisvastuullisesti, käytön mukaan tai muulla vastaavalla tavalla ilman taloudellisen hyödyn tai voiton tavoittelua.

Hankintalain kannalta olennaiseksi tekijäksi muodostuu muun muassa se, onko toiminta yhteisesti järjestettyä ja julkisoikeudelliseen sopimukseen perustuvaa toimintaa vai palvelujen ostamista yksityisoikeudellisen sopimuksen muodossa. Viranomaistoiminta ei ole hankintaa, eikä laki rajoittaisi esimerkiksi kuntien yhteistyötä järjestettäessä virkavastuulla tapahtuvaa toimintaa. Tähän liittyen säädetään kuntalain 76 §:n 3 momentissa, että kunnat voivat sopia kunnalle tai sen viranomaiselle laissa säädetyn tehtävän antamisesta virkavastuulla toisen kunnan viranhaltijan hoidettavaksi. Viranomaistehtävien lisäksi kunnilla voi olla myös muuta yhteistoimintaa, jota ei ole perinteisesti pidetty hankintana. Erona on pidetty muun muassa sitä, että yhteistoiminnassa sopimuksen sisältöä arvioidaan yhdessäjärjestämisen näkökulmasta eikä kaupalli-

sesti. Yhteistoiminnaksi katsotussa yhteistyössä tyypillistä on sopimuksen pitkäkestoisuus, kustannusten keskinäinen jakaminen ja yhteisvastuullisuus palveluista hyötyvien kuntien kesken ilman voiton tavoittelua.

Yhteistoimintana ei sen sijaan voida pitää yksittäistä hankintaa eikä sopimusta, jossa palvelun hinta määräytyy markkinaehtoisesti. Hankinnassa myyjän tavoitteena on kaupallisesti kannattava toiminta. Hankintasopimusten kesto on yleensä lyhyempi ja hinta tarkoin määrätty ja se määräytyy markkinaehtoisesti. Kuntien väliset sopimukset voivat olla myös kaupallisia, jolloin ne ovat hankintoja.

Yhteistoimintasopimuksessa toiminnan valvonta voi tapahtua yhteisen toimielimen alaisuudessa tai siten, että palvelun suunnittelun, toteutuksen ja kustannusten seuranta tapahtuu vapaa-muotoisempana yhteistoimintana. Kuntalain 77 §:n mukaisesti yhteistyöhön osallistuvat kunnat voivat sopia, että ne valitsevat osan jäsenistä sen isäntäkunnan toimielimeen, joka vastaa tehtävistä. Yhteinen toimielin voi käytännössä olla lautakunta, johtokunta tai toimikunta. Yhteinen toimielin on yhden sopimuskunnan valtuuston tai hallituksen alainen.

Oikeuskäytännössä ei ole toistaiseksi otettu kantaa siihen, vaikuttaako hankintasopimuksen luonnehdintaan se, kuinka palvelusopimusta koskevat kustannukset jaetaan tai missä muodossa toiminnan valvonnan tulee tapahtua. Edellä mainitussa Teckal-tapauksessa ja sen tulkinnossa on arvioitu ainoastaan määräysvaltaa sidosyksikköön ja myyntiä ulkopuolisille.

Näihin kysymyksiin saatetaan saada lisää selvyyttä EY-tuomioistuimessa parhaillaan vireillä olevien valitusten tultua ratkaistuiksi. Tämän huomioon ottaen valiokunta ei pidä nykytilanteesta tarkoituksenmukaisena säännellä kuntien välistä yhteistyötä hankintalakiesityksessä ehdotettua tarkemmin. Esityksen mukainen sääntely antaa oikeuskäytännön asettamien kriteerien puitteissa tilaa myös kuntien yhteistoiminnalle. Selkää rajanvetoa hankintasopimuksen ja yhteistoiminnan välille ei ole nykytilanteesta mahdollista tehdä.

Valiokunta ei pidä tilannetta tyydyttävänä vaan katsoo, että asiaa tulee selvittää edelleen ja sisällyttää tarvittavat säännökset kansalliseen erityislainsäädäntöön niin, että kriteerit hankintalain ulkopuolelle jäävälle yhteistoiminnalle olisivat nykyistä selkeämmin kaikkien osapuolten tiedossa. Tältä osin tulisi erityisesti selvittää mahdollisuutta täsmentää kuntalain sääntelyä osana parhaillaan vireillä olevaa kunta- ja palvelurakennemuudistusta (nk. PARAS-hanke), jota koskeva puitelaki (HE 155/2006 vp) on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä. Esityksessä puolletaan mm. ajatusta kuntien yhteistoimintaluokituksen perustamisesta siten, että yksi kunta voisi järjestää palvelun muiden yhteistoimintaluokituksen kuntien puolesta. Valiokunta painottaa, että kuntien välinen yhteistoiminta voi kilpailuttamisen tavoin tehostaa julkisten varojen käyttöä ja tuottaa esityksen tavoitteen mukaisen kokonaistaloudellisesti hyvän tuloksen.

Valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi lausuman, jossa hallituksen edellytetään selvittävän hankintatoimeen liittyvän kuntien yhteistoiminnan edellyttämät erityislainsäädännön kehittämistarpeet (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*).

Kolmas sektori

Kuntien yhteistyön lisäksi hankintalain alaan kuuluvaan järjestelmäämme sisältyvät olennaisesti erilaiset aatteelliset yhdistykset ja säätiöt, joilla on pitkäaikainen rooli erityisesti sosiaali-, terveys- ja sivistystoimen alalla. Tämä yleishyödyllinen järjestötoiminta on monilla tavoin Suomen voimavara, jota tulee ehdottomasti vaalia. Kasvavat paineet edellä mainittujen sektoreiden hoitoon tarvittavien resurssien riittävyydessä edellyttävät kaikkien, niin kuntien, yksityissektorin kuin kansalaisjärjestöjenkin, yhteistyötä. Valiokunta näkee kansallisen haasteena tämän järjestelmän tehostamisen.

Sosiaali-, terveys- ja koulutusalan palvelut ovat perustuslailla taattuja oikeuksia, minkä vuoksi niiden kilpailuttamisen tavoitteet, hyödyt ja haitat on arvioitava erityisistä lähtökohdista käsin. Näissä julkisen palveluvuoroituksen alaisissa hyvinvointipalveluissa on tärkeää nii-

den jatkuvuus, pysyvyys ja asiakkaiden kokemus turvallisuuden tunne. Tämänäköiset arvot eivät aina ole täsmällisesti mitattavissa, mikä vaikeuttaa hankintojen kilpailuttamista. Näiden sektoreiden erityislaatua kuvaa myös se, että nämä yleishyödylliset palvelut on suljettu pois tulevan palveludirektiivin soveltamisalasta.

Yleishyödyllisten palvelujen sääntely on yhteisötasolla epäselvää. Komissio on niistä antamassaan valkoisessa kirjassa [KOM (2004) 374 lopull.; 12.5.2004] määritellyt yleishyödylliset palvelut kattamaan sellaiset sekä markkinapalvelut että markkinattomat palvelut, jotka viranomaiset luokittelevat yleishyödyllisiksi ja joihin ne soveltavat julkisen palvelun velvoitetta. Komissio toteaa, että yleishyödyllisiin palveluihin liittyvät velvoitteet on jaettu unionin ja jäsenmaiden kesken ja näiden palvelujen määrittely, organisointi, rahoittaminen ja seuranta kuuluvat ennenkaikkea kansallisille, alueellisille ja paikallisille viranomaisille.

Yleishyödylliset palvelut voivat olla voittoa tavoittelevia tai tavoittelemattomia. Sosiaali- ja terveyssektorilla toimivilla järjestöillä on usein aatteellisia tavoitteita. Järjestöt ovat syntyneet ja mahdollisesti toimivat edelleen varsinaisesti potilas- ja asiakasjärjestöinä, jotka ovat ryhtyneet tuottamaan oman jäsenistönsä tarvitsemia palveluja. Niiden tavoitteena on muun kuin taloudellisen voiton tuottaminen. Toiminnasta mahdollisesti saatava tuotto käytetään toiminnan kehittämiseen tai aatteellisen toiminnan rahoittamiseen.

Ehdotus antaa uusia välineitä käsitellä yleishyödyllisiin palveluihin liittyviä erityiskysymyksiä, kuten hoitotehtävien inhimillisiä näkökohtia, palveluketjujen pirstomisen välttämistä, hoitosuhteen jatkuvuuteen ja palvelujen laatuun liittyviä tekijöitä, jotka ovat välttämättömiä sosiaali- ja terveydenhuollon korkeatasoisuuden varmistamiseksi. Talousvaliokunta painottaa tältä osin sosiaali- ja terveysvaliokunnan tavoin erityisesti hankintalakiehdotuksen 66 §:n mukaisen neuvottelumenettelyn ja 67 §:ään perustuvan suorahankinnan käyttömahdollisuuksia. Suorahankinnan käyttäminen olisi mahdollista tilanteissa, joissa yksittäisen hankinnan osalta

on tärkeää ottaa huomioon inhimilliset seikat. Kuten 1. lakiehdotuksen 67 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan (s. 113), menettelyä voitaisiin käyttää esimerkiksi tilanteissa, joissa olisi kohtuutonta muuttaa vanhuksen, vaikeasti sairaan tai kehitysvammaisen henkilön asumispalveluja. Näissä tilanteissa sopimus voitaisiin tehdä yksittäisen potilaan osalta saman palveluntarjoajan kanssa kilpailuttamatta sopimusta ja rajoittamatta sen voimassaoloaikaa. Sekä neuvottelumenettelyn että suorahankinnan käyttäminen tulee edellyttämään hyvää osaamista hankintaviranomaisilta. Tähän kysymykseen palataan jäljempänä opastusta ja koulutusta koskevassa osuudessa.

EY-sääntely ei suoraan anna mahdollisuutta ottaa kolmatta sektoria erityisesti huomioon hankintamenettelyissä. Lähtökohtaisesti kilpailuttaminen koskee sitä samalla tavalla kuin muitakin toimijoita. EY:n oikeuskäytännössä (kuten Sodemare C-70/90) todetaan, ettei EY:n perustamissopimuksen 52 ja 58 artiklan vastaista ole, että jäsenvaltio sallii ainoastaan sellaisten yksityisten toimijoiden, jotka eivät tavoittele voittoa, osallistua jäsenvaltioiden lakisääteisten sosiaalihuoltojärjestelmien toteuttamiseen tekemällä sopimuksia, joiden perusteella niillä on oikeus saada viranomaisilta korvaus terveydenhoitoalan sosiaalipalveluista. EY:n perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklaa ei sovelleta kansalliseen lainsäädäntöön, jonka mukaan ainoastaan sellaiset yksityiset toimijat, jotka eivät tavoittele voittoa, saavat osallistua valtion sosiaalihuoltojärjestelmän toteuttamiseen tekemällä sopimuksia, joiden perusteella niillä on oikeus saada viranomaisilta korvaus terveydenhoitoalan sosiaalipalveluista. Edellä olevaan viitaten valiokunta toteaa, että kolmannelle sektorille on mahdollista osoittaa julkisen palvelun velvoitteisiin liittyviä tehtäviä, mutta näistä ja niihin liittyvistä oikeuksista ja velvoitteista on säädettävä tarkemmin erillisellä lainsäädännöllä.

Talousvaliokunta on osakeyhtiölain osalta antamassaan mietinnössä (TaVM 9/2006 vp) todennut, että hallituksen tulisi selvittää, onko Suomessakin tarvetta säätää erikseen yleishyödyllisistä, rajoitetun voitonjaon osakeyhtiöistä.

Talousvaliokunta katsoo, että uudentyyppisellä, yhteiskunnalliset näkökohdat painotetusti huomioon ottavalla yleishyödyllisellä liiketoiminnalla olisi merkittävä rooli sosiaali- terveys- ja koulutusalan palveluiden tuotannossa sekä monien yhteiskuntapolitiittisesti tärkeiden tavoitteiden edistämisessä. Yleishyödylliset osakeyhtiöt voivat olla väline julkisen sektorin rakenne- ja toimintatapamuutoksessa siirryttäessä julkisesta palvelutuotannosta liiketoiminnan suuntaan. Omistajien tuottovaateen kohtuullisuus antaa mahdollisuuden palveluiden maltilliseen hinnoitteluun.

Oman erityisalueensa kolmannen sektorin toiminnassa muodostaa erilainen esimerkiksi urheiluseurojen tekemä talkootyö. Valiokunta toteaa, että myös tällä toiminnalla on pitkät perinteet suomalaisessa yhteiskunnassa eikä hankintalain tulisi aiheuttaa sen jatkumiseen. Talousvaliokunta painottaa, että kansallisen kynnysarvon alittavissa hankinnoissa, joita talkootyö pääosin koskee, kuntien omassa hankinnassa on, haluavatko ne kilpailuttaa niitä vai hankkia palvelut esimerkiksi järjestöiltä. EY-tuomioistuimen ratkaisu Altmark Trans -asiassa (C-280/00) puolestaan määrittelee ne erityisehdot, joiden täyttyessä annettua korvausta ei tule luokitella valtiontueksi. Edellytyksenä on, että edunsaajan tehtäväksi on annettu julkisen palvelun velvoitteiden täyttäminen ja korvausperusteet on etukäteen vahvistettu objektiivisesti ja läpinäkyvästi. Korvaus ei saa ylittää sitä, mikä on tarpeen, jotta voidaan kattaa kaikki ne kustannukset tai osa niistä kustannuksista, joita julkisen palvelun velvoitteiden täyttäminen aiheuttaa, kun otetaan huomioon toiminnasta saatavat tulot ja velvoitteiden täyttämistä saatava kohtuullinen voitto.

Edellä olevaan viitaten talousvaliokunta ehdottaa hyväksyttäväksi lausuman, jossa hallituksen edellytetään selvittävän tarpeet säännellä erikseen voittoa tavoittelemattomien ja rajoitetun voitonjaon yhteisöistä, jotta erityisesti kansalaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen riittävä ja laadukas saanti voidaan turvata (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

Erityisalojen hankintalaki

Erityisalojen hankintalaki koskee vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja. Julkisten hankintojen kokonaismäärästä erityisalojen hankintalain piiriin arvioidaan kuuluvan alle 5 prosenttia hankinnoista, mikä tarkoittaa koko EU:n alueella noin 85 hankintaa vuodessa. Laki vastaa pääosin voimassa olevaa sääntelyä.

Liikenne- ja viestintävaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota lain soveltamisalaa koskevien säännösten vaikeaselkoisuuteen ja tulkinnanvaraisuuteen. Hankintayksikön ei ole aina helppoa tulkita, kuuluuko se lain piiriin vai ei. Valiokunta viittaa tältä osin lakiehdotuksen liikenteen alan määritelmään, joka on muuttunut voimassaolevaan sääntelyyn verrattuna. Ehdotettu sääntely on valiokunnan näkemyksen mukaan voimassaolevaa selkeämpi, mutta esityksessä ei ole tarkemmin selvennetty, miten sääntelyn alaa on ollut tarkoitus muuttaa.

Talousvaliokunta toteaa, että lakiehdotuksen soveltamisala määräytyy lähinnä sen 5 §:n hankintayksiköitä koskevan määritelmän sekä eri toimintoja koskevien 6—9 §:n perusteella. Ehdotuksen 11 §:ssä on säännelty mahdollisuus hakea komissiolta poikkeuslupaa suoraan kilpailulle avoimen toiminnan sulkemiseksi lain soveltamisalan ulkopuolelle. Tämän mahdollisuuden on katsottu koskevan koko toimialaa, ei vain yhden toimijan tiettyä toimintaa.

Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnossa on viitattu lain soveltamisalaan liittyen linja-autoliikennettä koskevaan epäselvyyteen. Talousvaliokunta yhtyy lausunnossa esitettyyn tulkintaan, jonka mukaisesti lopputulos on erilainen riippuen siitä, onko linja-autolla harjoitettu liikenne ostoliikennettä vai linjaliikennettä. Jos kyseessä on ostoliikenne, erityisalojen hankintadirektiiviä ei sovelleta yksityisiin liikenteenharjoittajiin, mutta jos kyseessä on linjaliikenne, direktiivi tulee sovellettavaksi.

Edellä oleva kuvaa tulkintatilanteiden vaikeutta. Valiokunta yhtyykin liikenne- ja viestintävaliokunnan näkemykseen tarpeesta selkeyttää nykyistä sääntelyä rajanvetotilanteiden osalta.

ta. Tämä voidaan tehdä esimerkiksi jäljempänä ehdotetussa hankintakäsikirjassa.

Ympäristövaliokunta on lausunnossaan esittänyt, että 2. lakiehdotuksen 2 §:ään lisättäisiin vastaavanlainen säännös kuin 1. lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentissa. Lainkohdassa kiinnitetään suosituksenomaisesti huomiota hankintojen taroituksenmukaiseen järjestämistapaan ja ympäristönäkökohtien huomioon ottamiseen. Talousvaliokunta pitää ehdotusta perusteltuna ja direktiivin hengen mukaisena ja ehdottaa 2 §:ää muutettavaksi esitetyllä tavalla lisäämällä siihen uusi 2 momentti.

Oikeussuojajärjestelmä

Kansallisten kynnysarvojen asettaminen merkitsee, ettei muutoksenhaku markkinaoikeuteen ole enää mahdollinen kynnysarvot alittavissa hankinnoissa. Tämä on periaatteellisesti merkittävä muutos, joka koskee suurinta osaa tehtävistä hankintapäätöksistä. Käytännössä markkinaoikeuteen on saatettu vuosittain erittäin pieni osa kaikista hankintapäätöksistä. Valitusmahdollisuudella on tosin saattanut olla merkittävää välillistä vaikutusta hankintayksiköiden toimintaan.

Markkinaoikeusmenettely on koettu raskaaksi ja kalliiksi erityisesti sen ruuhkautuneisuuden ja valitusprosessin pitkän keston vuoksi. Asioiden keskimääräinen käsittelyaika on noin 8,4 kuukautta. Markkinaoikeuden lisäresurssien myötä tilanne helpottunee tältä osin. Uusi sääntely saattaa tosin alkuvaiheessa tuoda markkinaoikeuteen lisävalituksia.

Markkinaoikeuteen kohdistuvaa painetta voi jossain määrin helpottaa myös hankintalakiehdotuksen 80 §:ssä todettu muutos, jonka mukaisesti hallintolainkäyttölain 74 §:n 3 momenttia ei enää sovellettaisi markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvan asian käsittelyyn. Lainkohta tarkoittaa tuomioistuimen oikeutta määrätä yksityisen asianosaisen korvaamaan julkisen asianosaisen oikeudenkäyntikulut. Voimassaolevan lain mukaan näin on voitu menetellä vain tilanteissa, jossa yksityisen asianosaisen esittämä vaatimus on ollut ilmeisen perusteeton. Esitys

antaisi markkinaoikeudelle enemmän liikkumavaraa huomioida eri osapuolien vastuu oikeudenkäyntikuluista.

Esityksessä ei ole harkittu laajempia rakenteellisia muutoksia oikeussuojajärjestelmään. Siinä todetaan, että yhteisössä on parhaillaan virrellä valvontadirektiiviehdotuksen valmistelu, jonka tullessa kansallisesti voimaansaattettavaksi voidaan samalla tarkastella kansallista oikeussuojajärjestelmää laajemmin. Valiokunta pitää tätä lähestymistapaa tarkoituksenmukaisena, mutta painottaa jäljempänä todetulla tavalla tarvetta tiiviisti seurata oikeussuojajärjestelmän toimintaa. Kuten hallintovaliokunnan lausunnossa todetaan, saattaa lain soveltamisalan ja siten samalla markkinaoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden toimivallan rajaaminen aiheuttaa hankinta-asioiden käsittelyn siirtymää hallinto-oikeuksiin niissä tapauksissa, joissa hankintayksikkö on kunnan viranomaisena. Tuolloin on harkittava, kuinka tehokas oikeussuojakeino kunnallisvalitus on verrattuna hankintamenettelyä koskevaan oikeussuojakeinoon.

Kuten esityksessäkin todetaan, tulee ehdotettujen muutosten vaikutuksia oikeussuojan toteutumiseen ja järjestelmän avoimuuteen sekä tehokkuuteen seurata tarkasti, jotta korjaaviin toimenpiteisiin voidaan tarvittaessa ryhtyä. Oikeussuojajärjestelmän uudistamisen tarvetta harkittaessa on otettava huomioon myös EU:n puitteissa tapahtuva kehitys. Valiokunta katsoo, että järjestelmän rakenteellisia uudistuksia harkittaessa tulee yhtenä vaihtoehtona selvittää mahdollisuutta vähentää markkinaoikeuteen kohdistuvaa painetta esimerkiksi lautakuntatyypin suosituksia antavan elimen avulla.

Opastus, koulutus ja seuranta

Valiokuntakäsittelyn yhteydessä on voimakkaasti tullut esille tarve parantaa sekä tarjoajien että ostajien hankintamenettelyihin liittyvää osaamista. Selkeästi on käynyt ilmi, ettei voimassaolevankaan sääntelyn velvoitteita kaikilta osin tunneta. Valiokunta toteaa, että uusi sääntely lisää tätä tarvetta entisestään. Uudet hankintamenettelyt edellyttävät korkeaa ammattitaitoa

hankintaviranomaisilta. Samoin valiokunta näkee erityistä tarvetta kehittää hankintaosaamista siten, että erilaiset, muutkin kuin hintaan liittyvät, kriteerit osattaisiin nykyistä paremmin ottaa huomioon hankintoja tehtäessä.

Kauppa- ja teollisuusministeriön sekä Suomen Kuntaliiton ylläpitämän julkisten hankintojen neuvontayksikön toiminnan rahoitus on tällä hetkellä turvattu vuoden 2007 loppuun saakka. Valiokunta pitää tärkeänä, että neuvontatoimintaa voidaan jatkaa myös tämän jälkeen. Eriksen tulee harkita, mihin yksikkö sijoitetaan niin, että sillä on tehokkaasti aina käytettävissään viimeisin tieto kansallisesta ja yhteisötason sääntelystä sekä oikeuskäytännöstä.

Edellä olevaan liittyen valiokunta katsoo, että julkisten hankintojen osalta tulisi laatia tarpeen mukaan päivitettävä hankintakäsikirja, joka sisältäisi ajantasaiset kansalliset ja yhteisötason säädökset, keskeiset tuomioistuinten ratkaisut, soveltamisohjeita ja mahdollisesti myös mallitarjouksia yleisimpiin tilanteisiin. Käsikirjassa voitaisiin myös antaa suositusluontoisia ohjeita esimerkiksi laatukysymysten ja ympäristökriteerien huomioonottamiseksi.

Kuten edellä on käynyt ilmi, esitys sisältää osin merkittäviä muutoksia nykyisiin hankintamenettelyihin. Lainsäädännön yritys-, hallinto- ja oikeusturvavaikutusten seuraamiseksi ja tarvittavien muutosten tekemiseksi valiokunta esittää, että hallituksen edellytetään seuraavan tarkoin lainsäädännön vaikutuksia ja laativan eduskunnalle tätä koskevan selonteon tarvittavine muutosehdotuksineen vuoden 2008 loppuun mennessä (*Valiokunnan lausumaehdotus 3*).

Postipalvelut

Valiokuntakäsittelyn aikana on kiinnitetty huomiota ehdotuksen postipalveluja koskevaan asetuksenantovaltuuteen. 1. lakiehdotuksen 86 §:n 2 kohdan mukaisesti valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa säätää lain soveltamisesta postipalvelujen alalla toimivien yhteisöjen hankintaan. Vastaava säännös sisältyy 2. lakiehdotuksen 63 §:n 2 kohtaan. Lisäksi 1. lakiehdotuksen 87 §:n 4 momentissa säädetään, että lakia

sovellettaisiin postipalveluihin enintään 31 päivään joulukuuta 2008. Vastaavasti 2. lakiehdotuksen 64 §:n 4 momentissa säädetään, että erityisalojen hankintalakia sovelletaan postipalveluihin viimeistään 1 päivästä tammikuuta 2009.

Esitetyn sääntelyn on arvioitu jättävän keskeisen lain soveltamisalan määräytymiseen liittyvän seikan valtioneuvoston asetuksella säädettäväksi. Tämän on arvioitu olevan ristiriidassa perustuslain 80 §:n kannassa. On katsottu, että em. perustuslain näkökohdat ja lainsäädännön selkeys edellyttävät, että asiasta säädetään suoraan lain siirtymäsäännöksissä.

Edelläolevan vuoksi talousvaliokunta ehdottaa postipalvelujen sääntelyä täsmennettäväksi siten, että valtioneuvoston asetuksenantovalta tältä osin poistetaan ja postipalveluihin kulloinkin sovellettavasta laista säädetään laissa. Valiokunta ehdottaa, että postipalvelut siirretään 1. lakiehdotuksen soveltamisalasta 2. lakiehdotuksen soveltamisalaan 1 päivästä tammikuuta 2008. Tähän liittyvät muutokset ehdotetaan tehtäviksi 1. lakiehdotuksen 86 ja 87 §:ään sekä 2. lakiehdotuksen 9, 63 ja 64 §:ään.

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Hankintadirektiivin ja erityisalojen hankintadirektiivin mukaan jäsenvaltioiden olisi tullut saattaa direktiivin edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan 31 päivänä tammikuuta 2006. Lait on tämän vuoksi ehdotettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Valiokuntakäsittelyn aikana on käynyt ilmi, että hankintalain mukaisen ilmoitusmenettelyn käynnistäminen ehdotetussa laajuudessa edellyttää uudistetun tietojärjestelmän (HILMA) käyttöönottoa. Järjestelmän uudistaminen ei ole edennyt oletetulla tavalla, minkä vuoksi hankintalain voimaantuloa tulee lykätä. Järjestelmän on arvioitu olevan käyttöönotettavissa viimeistään 1 päivänä kesäkuuta 2007. Kuten valiokunta on edellä todennut, edellyttää uuden lainsäädännön käyttöönotto myös riittävää koulutusta ja muuta ohjeistusta. Perusvalmiudet tulee olla olemassa jo ennen lain voimaantuloa. Myös

tämä puoltaa voimaantumisen lykkäämistä riittävän valmistautumisaajan turvaamiseksi.

Edellä olevan vuoksi valiokunta katsoo, että 1. ja 2. lakiehdotus voivat tulla voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2007. Tarvittavien lakien täytäntöönpanoa edellyttävien toimien suorittamiseksi valiokunta ehdottaa, että kumpaankin lakiin lisätään tätä koskeva valtuutus.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki julkisista hankinnoista

2 luku. Soveltamisala

6 §. Hankintayksiköt. Valiokunta ehdottaa, että pykälän 2 kohdassa otetaan hallintovaliokunnan esittämällä tavalla huomioon hallituksen esitys laiksi ortodoksisesta kirkosta (HE 59/2006 vp), jossa ortodoksinen kirkkokunta -termi on esitetty muutettavaksi ortodoksinen kirkko -termiksi. Laki on sittemmin vahvistettu (985/2006), ja se tulee voimaan 1.1.2007 lukien.

8 §. Palveluhankintoja koskevat poikkeukset soveltamisalasta. Valiokunta on tarkistanut pykälän 1 momentin 7 kohdassa olevan sopimusviitauksen vastaamaan voimassaolevaa sopimusta (SopS 12/2005). Sopimus on tullut voimaan 16.2.2005 (SopS 13/2005).

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi lentoliikennepalveluja koskeva 8 kohta päällekkäisen sääntelyn poistamiseksi. Säännöllistä lentoliikennettä on mahdollista ostaa asetuksen (ETY) N:o 2408/92 menettelyn mukaisesti. Asetus antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden asettaa julkisen palvelun velvoitteen tietyille syrjäistä tai kehitysaluetta palvelevalle lentoasemalle suuntautuvalla säännölliselle lentoliikenteelle tai alueelliselle lentoasemalle suuntautuvalla vähäliikenteiselle reitille, jos näitä reittejä pidetään ehdottoman välttämättöminä lentoaseman sijaintialueen taloudelliselle kehitykselle. Velvoite voidaan asettaa vain asetuksen mukaisten edellytysten vallitessa, mikä edellyttää, että muun muassa muut liikennemuodot on otettava huomioon. Asetus edellyttää julkisen palve-

luelvoitteen asettamista ja kansainvälisen tarjouskilpailun järjestämistä. Koska lentoliikennepalveluiden ostosta on neuvoston erillinen asetus, tulevat asetuksen mukaiset kilpailuttamissäännökset sovellettaviksi hankittaessa lentoliikennepalveluja.

9 §. Vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelualan hankinnat. Pykälässä rajataan hankintalain soveltamisalaa erityisalojen hankintalakiin nähdessä.

Pykälän 1 momenttia esitetään selkiytettäväksi hallintovaliokunnan esittämällä tavalla erityisalojen hankintalakiin sovellettavien oikeusturvakeinojen osalta. Hankintalain mukaisia oikeusturvakeinoja sovellettaisiin myös erityisalojen hankintalain soveltamisalaan kuuluviin hankintoihin.

11 §. Hankinnat yhteishankintayksiköiltä. Pykälässä määritellään yhteishankintayksiköt, joilta tehtyjä hankintoja ei tarvitse kilpailuttaa. Määritelmän mukaan yhteishankintayksikön palveluja voivat käyttää sen suoraan tai välillisesti omistavat hankintayksiköt.

Yhteishankintayksikköä koskevan säännöksen soveltamisalaa esitetään laajennettavaksi kattamaan myös Suomessa toimiva Euroopan unionin erillisvirasto. Säännökseen lisättäisiin tähän liittyen uusi 3 momentti.

Suomeen perustettava Euroopan Kemikaalivirasto voisi näin käyttää valtion yhteishankintayksikön palveluja. Myös voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa vastaavan menettelyn. Hankintadirektiivi ei edellytä, että hankintayksikön palvelut tulisi rajata vain omistajien käyttöön. Myös Tanskassa ja Portugalissa toimivat EU:n erillisvirastot hoitavat hankintojaan vastaavalla tavalla.

5 luku. Hankintamenettelyt

27 §. Suorahankinta. Korjattu 1 kohdassa oleva termi osallistumishakemukseksi.

32 §. Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat. Korjattu 2 momentin sanamuoto vastaamaan direktiiviä.

8 luku. Ehdokkaiden ja tarjoajien valinta sekä tarjouksen valinta

53 §. Eräisiin rikoksiin syyllistyneiden ehdokkaiden ja tarjoajien sulkeminen tarjouskilpailusta. Pykälässä säädetään ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuuden arvioinnista. Säännös perustuu hankintadirektiivin 45 artiklaan, jossa on todettu ne edellytykset, jolloin ehdokkaat tai tarjoajat on suljettava pois hankintamenettelystä.

Pykälän 3 momentin 2 kohtaa on täsmennetty lisäämällä siihen asianomaiset sopimusviittaukset.

Pykälän 4 momentti esitetään muutettavaksi vastaamaan lainkohdan yksityiskohtaisia perusteluja siten, että velvollisuudesta sulkea tarjouskilpailusta pykälässä tarkoitettua rikoksesta tuomittu ehdokas tai tarjoaja voidaan yleistä etua koskevan pakottavan syyn lisäksi poiketa myös silloin, kun tuomittu henkilö ei enää työskentele vastuuasemassa tarjouksen tehneessä yrityksessä. Rikollisella menettelyllä ei tällöin voida katsoa olevan merkitystä hankkeen toteuttamisen kannalta.

Vastaavat muutokset esitetään tehtäväksi myös erityisalojen hankintalain 50 §:ään.

54 §. Muut poissulkemisperusteet. Pykälässä säädetään mahdollisuudesta sulkea tarjoaja tarjouskilpailusta muiden kuin 53 §:ssä tarkoitettujen poissulkemisperusteiden vuoksi.

Pykälän 2 momenttia esitetään täydennettäväksi siten, että siinä tuodaan esille niitä perusteita, joita ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemisesta koskevassa harkinnassa voitaisiin käyttää. Vastaavat perusteet on lueteltu lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa. Tällaisia perusteita voisivat esimerkiksi olla rikkomuksen tai laiminlyönnin vakavuus, sen yhteys hankinnan kohteeseen, teosta kulunut aika ja aiheutuneet muut seuraamukset. Samoin voitaisiin ottaa huomioon rikkomukseen tai laiminlyöntiin syyllistyneen mahdolliset korjaavat teot.

55 §. Poissulkemisen edellytysten selvittäminen. Pykälässä säädetään niistä selvityksistä ja todistuksista, joiden perusteella pyritään selvittä-

mään 53 ja 54 §:ssä tarkoitettujen poissulkemisperusteiden olemassaolo.

Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan lisäselvityksenä voitaisiin käyttää mm. tarkastusoikeutta käyttämällä saatuja rikosrekisteritietoja. Tarkastusoikeuden käytöllä tarkoitetaan henkilön oikeutta tarkastaa henkilötietolain (523/1999) ja rikosrekisterilain (770/1993) nojalla rikosrekisteritietonsa. Tietoja ei todistettaisi oikeaksi eikä allekirjoitettaisi. Hankintayksiköllä ei olisi vastaavaa oikeutta pyytää rikosrekisteritietoja. Sääntelyn tarkoituksena on jatkaa voimassa olevan lain mukaista menettelyä.

Valiokunta toteaa, että säännöstä saatetaan joutua tarkistamaan, sillä komissiolla on vireillä hanke, jossa selvitetään, voisivatko hankintayksiköt saada muiden jäsenvaltioiden tarjoajista mm. rikostaustaa koskevia tietoja suoraan asianomaisilta rekisteriviranomaisilta. Tämä olisi periaatteellisesti merkittävä muutos ottaen huomioon, että hankintayksikkönä pidetään myös sellaista yksityistä tahoa, joka on saanut julkista tukea yli 50 prosenttia rahoituksesta.

Nykytilanteessa valiokunta pitää perusteltuna, että nykyinen menettely jatkuu, mutta esittää, että pykälän 1 momentin sanamuotoa täsmennetään siten, että todistusten ja selvitysten pyytämisessä tulee noudattaa asianomaisten säännösten mukaisia menettelyjä. Asianomaisilla säännöksillä tarkoitettaisiin mm. henkilötietolain ja rikosrekisterilain mukaisia säännöksiä rikosrekisteritietojen luovuttamisesta.

10 luku. Hankintaa koskevat päätökset ja hankintasopimus

75 §. Asiakirjojen julkisuutta koskevien säännösten soveltaminen. Pykälässä säädetään hankintamenettelyssä käytettävien asiakirjojen julkisuudesta. Pykälää ehdotetaan täsmennettäväksi ja muotoiltavaksi hallintovaliokunnan lausunnossa esitetyllä tavalla. Samalla muutettaisiin myös pykälän nimike vastaamaan paremmin säännöksen sisältöä. Ehdotettuun uuteen 4 momenttiin liittyvä kirkkolain (1054/1993) muutos on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä (HE 113/2006 vp; HaVM 28/2006 vp).

Vastaava muutos on ehdotettu tehtäväksi myös 2. lakiehdotuksen 60 §:ään.

12 luku. Erinäiset säännökset

86 §. *Tarkemmat säännökset.* Pykälässä säädetään valtioneuvoston asetuksenantovallasta. Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin lain soveltamisesta postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintoihin.

Edellä yleisperusteluissa esitetyn mukaisesti valiokunta ehdottaa perustuslain 80 §:ään viitaten, että valtioneuvoston asetuksenantovallasta poistetaan oikeus säätää siitä, kuinka kauan lakia sovelletaan postipalveluihin. Soveltamisesta ehdotetaan säädettäväksi lain 87 §:ssä. Lakiehdotuksen mukainen 1 momentin 2 kohta esitetään tämän vuoksi poistettavaksi ja pykälää muotoiltavaksi siten, että 2 kohdaksi siirretään pykälän 2 momentti.

Valiokunta esittää myös täsmennettäväksi pykälän yksityiskohtaisia perusteluja siten, ettei valtioneuvosto voisi delegoida asetuksenantovaltaa edelleen valtiovaraministeriölle. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneessa käytännössä (esim. PeVL 23/1994 vp ja PeVL 26/1994 vp) on suhtauduttu pidättyvästi delegoidun asetuksenantovallan edelleen siirtämiseen.

87 §. *Voimaantulo ja siirtymäsäännökset.* Yleisperusteluissa todetuista syistä valiokunta esittää lain voimaantuloajankohdan säätämistä siten, että lain täytäntöönpanon edellyttämät tekniset muutostyöt saadaan suoritettua. Lain ehdotetaan tämän vuoksi tulevan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2007. Voimaantulon näin siirtyessä ehdotetaan, että 1 momenttiin lisätään valtuus, jonka mukaisesti ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi edellä yleisperusteluissa ja 86 §:n osalta todetun mukaisesti siten, että lakia sovellettaisiin postipalveluihin 31 päivään joulukuuta 2007 asti, jolloin postipalvelut siirtyisivät erityisalojen hankintalain piiriin. Vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi 2. lakiehdotuksen 64 §:ään.

2. Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista

1 luku. Yleiset säännökset ja soveltamisala

2 §. *Hankinnoissa noudatettavat periaatteet.* Pykälässä säädetään niistä yleisistä periaatteista, joita hankinnoissa tulee noudattaa.

Valiokunta ehdottaa, että säännöksen sisältö muutetaan vastaamaan 1. lakiehdotuksen vastaavaa pykälää lisäämällä siihen uusi 2 momentti. Myös erityisalojen hankintalain mukaiset hankinnat tulee pyrkiä toteuttamaan mahdollisimman taloudellisesti ja suunnitelmallisesti sekä mahdollisimman tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina ympäristönäkökohdat huomioon ottaen. Säännös olisi suosituksenluonteinen. Uuden 2 momentin yksityiskohtaisten perustelujen osalta soveltuu, mitä 1. lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentin osalta on hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetty (s. 47 ja 48). Lakiehdotuksen mukainen 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi.

2 luku. Soveltamisalaan kuuluvat yksiköt ja toiminnot

6 §. *Energiahuolto.* Korjattu kirjoitusvirheet.

8 §. *Eräät liikenteen palvelut.* Pykälässä täsmennetään lain soveltamisalaa eräiden liikennepalveluiden osalta.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan selkeytettäväksi ja muutettavaksi vastaamaan paremmin direktiivin sisältöä.

9 §. *Postipalvelut.* Pykälässä säädetään lain soveltamisesta postipalvelulain (313/2001) mukaisten postipalvelujen tarjoamiseen laissa säädetyn siirtymäkauden jälkeen. Ehdotuksen 64 §:n 4 momentin mukaan soveltamisen tulisi alkaa viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2009. Tarkemmasta ajankohdasta säädettäisiin 63 §:n mukaisesti valtioneuvoston asetuksella, johon pykälässä viitataan.

Valiokunta on edellä yleisperusteluissa todetulla tavalla esittänyt, että postipalvelujen siirtymisestä hankintalain piiristä erityisalojen han-

kintalain piiriin ei säädettäisi valtioneuvoston asetuksella vaan laissa. Viittaus asetuksenantovaltaan ehdotetaan tämän vuoksi muutettavaksi viittaamaan muutoksen voimaantuloa koskevaan 64 §:ään, jota valiokunta ehdottaa jäljempänä todetulla tavalla muutettavaksi siten, että postipalvelut siirtyisivät erityisalojen hankintalain piiriin 1 päivänä tammikuuta 2008.

4 luku. Velvollisuus ilmoittaa hankinnoista, hankintamenettelyt ja määräajat

24 §. Hankintamenettelyt. Täsmennetty 1 momentin sanontoja ja korjattu kirjoitusvirheet.

25 §. Toimittajarekisteri. Pykälässä säädetään erityisalojen hankintadirektiivin 53 artiklan mukaisen toimittajarekisterin käyttämisestä.

Valiokunta esittää, että pykälän 1 momenttia täsmennetään siten, että toimittajarekisterin tulee selkeästi liittyä julkisten hankintojen tekemiseen ja että siinä ylläpidettävien luonnollisten henkilöiden kelpoisuutta koskevien tietojen tulee olla asianomaisten henkilöiden itse toimittajarekisteriä varten toimittamia.

Luonnollisten henkilöiden rekisteritietoihin liittyen pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jossa edellytettäisiin henkilötietojen käsittelyn ja luovutuksen osalta noudatettavaksi, mitä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään.

31 §. Määräaikojen laskeminen. Pykälässä säädetään tarjousten vastaanottamista ja osallistumishakemuksia koskevista määräajoista.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan hankintalain 36 §:n 1 momenttia lisäämällä siihen rajoitetun menettelyn tarjousajan laskentaa koskeva täsmennys.

5 luku. Tarjouspyyntö ja hankinnan kohteen määrittäminen

36 §. Tarjouspyynnön sisältö. Pykälässä säädetään tarjouspyynnöstä sekä neuvottelumenettelyssä ehdokkaille lähetettävän neuvottelukutsun sisällöstä.

Pykälän 1 momentin 7 kohdassa on korjattu virheellinen termi.

Valiokunta ehdottaa, että yksityiskohtaisia perusteluja täsmennetään siten, että tarjouspyynnössä on myös ilmoitettava tarjouksen valintaperuste. Mikäli valintaperusteena käytetään kokonaistaloudellista edullisuutta, myös vertailuperusteet ja niiden painotus tai vähintään niiden tärkeysjärjestys on ilmoitettava, ellei niitä ole ilmoitettu jo hankintailmoituksessa tai toimittajarekisteriä koskevassa ilmoituksessa.

40 §. Hankinnan tekninen määrittely. Korjattu 2 momentin 4 kohdan kirjoitusvirhe.

42 §. Tarjouksen vaatimuksenmukaisuuden osoittaminen. Korjattu kirjoitusvirhe.

6 luku. Ehdokkaiden ja tarjoajien valinta sekä tarjouksen valinta

50 §. Eräisiin rikoksiin syyllistyneiden ehdokkaiden ja tarjoajien sulkeminen tarjouskilpailusta. Pykälässä säädetään ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuuden arvioinnista. Säännös perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 54 artiklan 4 kohtaan, jossa viitataan hankintadirektiivin 45 artiklaan.

Pykälän 3 momentin 2 kohtaa on täydennetty lisäämällä siihen asianmukaiset sopimusviitaukset.

Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että velvollisuudesta sulkea tarjouskilpailusta pykälässä tarkoitettua rikoksesta tuomittu ehdokas tai tarjoaja voidaan yleistä etua koskevan pakottavan syyn lisäksi poiketa myös silloin, kun tuomittu henkilö ei enää työskentele vastuuasemassa tarjouksen tehneessä yrityksessä. Rikollisella menettelyllä ei tällöin voida katsoa olevan merkitystä hankkeen toteuttamisen kannalta. Lainkohdan yksityiskohtaisia perusteluja ehdotetaan täsmennettäväksi vastaavalla tavalla.

Vastaavat muutokset on ehdotettu tehtäväksi myös hankintalain 53 §:ään.

Pykälän 5 momentin sanamuotoa on täsmennetty.

51 §. *Ehdokkailta ja tarjoajilta pyydettyvät selvitykset.* Pykälässä säädetään ehdokkailta ja tarjoajilta pyydettyistä selvityksistä.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan lainkohdan yksityiskohtaisia perusteluja siten, että arvioinnin kohteena on se, miten ehdokkaan tai toimittajan järjestelmä täyttää ympäristönsuojelua koskevat vaatimukset.

7 luku. *Hankintaa koskevat päätökset, tiedoksianto ja hankintasopimus*

60 §. *Asiakirjojen julkisuutta koskevien säännösten soveltaminen.* Pykälässä säädetään hankintamenettelyssä käytettävien asiakirjojen julkisuudesta.

Pykälää esitetään täsmennettäväksi ja muotoiltavaksi hallintovaliokunnan lausunnossa esitetyllä tavalla ja siinä todetuista perusteista siten, että ehdotettua kirkkolakiin viittaavaa 4 momenttia ei sisällytetä säännökseen. Kirkkolaki koskisi vain 1. lakiehdotuksen alaan kuuluvia hankintoja.

Valiokunta ehdottaa lisäksi, että pykälän nimike muutetaan vastaamaan paremmin sen sisältöä.

Vastaava muutos on ehdotettu tehtäväksi myös 1. lakiehdotuksen 75 §:ään.

8 luku. *Oikeusturvakeinot ja erinäiset säännökset*

63 §. *Tarkemmat säännökset.* Pykälässä säädetäisiin valtioneuvoston asetuksenantovallasta. Pykälän 2 kohdan mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin lain soveltamisesta postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintoihin.

Edellä yleisperusteluissa esitetyn mukaisesti valiokunta ehdottaa perustuslain 80 §:ään viita-

ten, että valtioneuvoston asetuksenantovallasta poistetaan oikeus säätää postipalvelujen siirtymisestä lain soveltamisalaan. Tästä säädettäisiin lain 64 §:ssä, jota ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti. Tähän liittyvät muutokset on tehty myös 1. lakiehdotuksen 86 ja 87 §:ään sekä 2. lakiehdotuksen 9 ja 64 §:ään.

Pykälän 2 kohdan poistamisen vuoksi lainkohtaa esitetään muotoiltavaksi uudelleen.

64 §. *Voimaantulo ja siirtymäsäännökset.* Valiokunta on edellä yleisperusteluissa todetuista syistä ehdottanut, että 1. lakiehdotus tulisi voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2007. Vastaavista syistä, ja koska 2. lakiehdotus on useiden säädösviittausten vuoksi sidoksissa 1. lakiehdotuksen voimaantuloon, valiokunta ehdottaa, että lait tulisivat voimaan samanaikaisesti. Lisäksi valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttia täydennettäväksi siten, että ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi edellä yleisperusteluissa ja 63 §:n todetun mukaisesti siten, että postipalvelut siirtyisivät lain soveltamisalaan 1 päivänä tammikuuta 2008. Vastaava muutos on ehdotettu tehtäväksi myös 1. lakiehdotuksen 87 §:ään.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset)

ja että hyväksytään 3 lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

**Laki
julkisista hankinnoista**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

8 §

**YHTEISET SÄÄNNÖKSET PERIAATTEIS-
TA JA SOVELTAMISALASTA**

*Palveluhankintoja koskevat poikkeukset sovel-
tamisalasta*

1 luku

Tätä lakia ei sovelleta palveluhankintoihin,
jotka koskevat:

Tarkoitus ja periaatteet

(1—5 kohta kuten HE)

1—5 §
(Kuten HE)

6) tutkimus- ja kehittämispalveluja paitsi, jos
niistä saatava hyöty koituu yksinomaan hankin-
tayksikölle sen toiminnassa käytettäväksi ja han-
kintayksikkö korvaa suoritettun palvelun koko-
naan; *(poist.)*

2 luku

7) ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden
Kansakuntien puitesopimuksen Kioton pöytäkir-
jan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten
voimaansaattamisesta *(SopS 12/2005 ja
13/2005)* mukaisten päästöyksiköiden hankin-
taa; *taikka*

Soveltamisala

6 §

8) sellaisten lentoliikennepalveluiden hankin-
taa, joihin sovelletaan yhteisön lentoliikenteen
harjoittajien pääsystä yhteisön sisäisen lentoli-
kenteen reiteille annettua neuvoston asetusta
(ETY) N:o 2408/92.(Uusi)

Hankintayksiköt

(2 mom. kuten HE)

Tässä laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä
ovat:

(1 kohta kuten HE)

2) evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksi-
nen kirkko sekä niiden seurakunnat ja muut vi-
ranomaiset;

(3—5 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

9 §

7 §
(Kuten HE)

*Vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipal-
velualan hankinnat*

Tätä lakia ei sovelleta vesi- ja energiahuol-
lon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimi-
vien yksiköiden hankinnoista annetun lain, jäl-
jempänä *erityisalojen hankintalaki*, mukaista
toimintaa varten tehtäviin hankintoihin lukuun

ottamatta lain 9 §:n mukaisia postipalvelualan hankintoja tämän lain 87 §:ssä tarkoitetun siirtymäkauden loppuun. Tätä lakia ei sovelleta myöskään sellaisiin erityisalojen hankintalaissa tarkoitettuihin toimintoihin, jotka on mainitussa laissa vapautettu sen soveltamisalasta. *Tämän lain mukaisia oikeusturva-keinoja sovelletaan erityisalojen hankintalain soveltamisalaan kuuluvissa hankinnoissa.*

(2 mom. kuten HE)

10 §
(Kuten HE)

11 §

Hankinnat yhteishankintayksiköltä

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Yhteishankintayksikön toiminta voi myös kohdistua Suomessa toimivaan Euroopan unionin erillisvirastoon. (Uusi)

12—14 §
(Kuten HE)

3 luku

Kynnysarvot ja hankinnan ennakoidun arvon laskeminen

15—20 §
(Kuten HE)

4 luku

Hankintalajeihin liittyvät soveltamissäännökset

21—23 §
(Kuten HE)

II OSA

EU-KYNNYSARVON YLITTÄVIÄ TAVARA-HANKINTOJA, LIITTEEN A MUKAI-

SIA ENSISIJAISIA PALVELUHANKINTOJA, RAKENNUSURAKOITA, KÄYTTÖ-OIKEUSURAKOITA JA SUUNNITTELU-KILPAILUJA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

5 luku

Hankintamenettelyt

24—26 §
(Kuten HE)

27 §

Suorahankinta

Hankintayksikkö voi valita suorahankinnan, jos:

1) avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan *osallistumishakemuksia* tai tarjouksia taikka sopivia tarjouksia ja alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja ei olennaisesti muuteta;

(2—7 kohta kuten HE)

28—31 §
(Kuten HE)

32 §

Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat

(1 mom. kuten HE)

Jos hankintayksikkö on tehnyt puitejärjestelyn usean toimittajan kanssa, puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat on tehtävä joko puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti ilman kilpailuttamista tai, jos kaikkia ehtoja ei ole järjestelyssä vahvistettu, kilpailuttamalla puitejärjestelyyn otetut toimittajat puitejärjestelyn ja tarvittaessa tarjouspyynnön ehtojen mukaisesti. Tarpeen vaatiessa puitejärjestelyn ehtoja voidaan täsmentää *tai selkeyttää*.

(3 mom. kuten HE)

33 ja 34 §
(Kuten HE)

6 luku

**Velvollisuus ilmoittaa hankinnoista ja mää-
räajat**

35—39 §
(Kuten HE)

7 luku

**Tarjouspyyntö ja hankinnan kohteen määrit-
teleminen**

40—51 §
(Kuten HE)

8 luku

**Ehdokkaiden ja tarjoajien valinta sekä tarjo-
uksen valinta**

52 §
(Kuten HE)

53 §

*Eräisiin rikoksiin syyllistyneiden ehdokkaiden
ja tarjoajien sulkeminen tarjouskilpailusta*

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja myös muussa valtiossa 1 momentissa mainittua rikosta vastaavasta rikoksesta annetun lainvoimaisen tuomion perusteella. Euroopan yhteisön jäsenvaltioissa säännökset koskevat seuraavia Euroopan yhteisön lainsäädännössä mainittuja rikoksia:

(1 kohta kuten HE)

2) lahjominen *Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla* sellaisen lahjonnan, jossa on osallisina Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, torjumista koskevan 26 päivänä toukokuuta 1997 tehdyn yleissopimuksen 3 artiklassa ja lahjonnan torju-

misesta yksityisellä sektorilla tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2003/568/YOS 2 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määritellyllä tavalla;

(3 ja 4 kohta kuten HE)

Velvollisuudesta sulkea tarjouskilpailusta pykälässä tarkoitettua rikoksesta tuomittu ehdokas tai tarjoaja voidaan poiketa yleistä etua koskevan pakottavan syyn perusteella *tai sillä perusteella, ettei tuomittu henkilö enää työskentele vastuuasemassa tarjouksen tehneessä yrityksessä.*

54 §

Muut poissulkemisperusteet

(1 mom. kuten HE)

Mitä 1 momentin 3 ja 4 kohdassa säädetään ehdokkaasta ja tarjoajasta, sovelletaan myös, kun virheeseen syyllistynyt tai velvollisuuden laiminlyönyt on ehdokkaan tai tarjoajan johtohenkilö tai sen edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö. *Poissulkemista koskevassa harkinnassa voidaan ottaa huomioon muun muassa rikkomuksen tai laiminlyönnin vakavuus, yhteys hankinnan kohteeseen, kulunut aika, mahdolliset muut aiheutuneet seuraamukset sekä rikkomukseen tai laiminlyöntiin syyllistyneen mahdolliset korjaavat teot.*

55 §

Poissulkemisen edellytysten selvittäminen

Hankintayksikkö voi pyytää ehdokkailta ja tarjoajilta sekä *muiden* jäsenvaltioiden toimivaltaisilta viranomaisilta *asianomaisten säännösten mukaisesti* todistuksia ja selvityksiä sen tutkimiseksi, koskeeko ehdokasta tai tarjoajaa 53 tai 54 §:ssä tarkoitettu poissulkemisperuste.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

56—64 §
(Kuten HE)

III OSA

KANSALLISET MENETTELYT

9 luku

Tarjousmenettely EU-kynnysarvon alittavissa hankinnoissa, liitteen B mukaisissa toissijaisissa palveluhankinnoissa sekä eräissä muissa hankinnoissa

65—72 §
(Kuten HE)

IV OSA

YHTEISET SÄÄNNÖKSET HANKINTAPÄÄTÖKSEN JA HANKINTASOPIMUKSEN TEKEMISESTÄ, OIKEUSTURVAKEINOISTA SEKÄ ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

10 luku

Hankintaa koskevat päätökset ja hankintasopimus

73 ja 74 §
(Kuten HE)

75 §

Asiakirjojen julkisuutta koskevien säännösten soveltaminen

Hankintayksikön (poist.) asiakirjojen julkisuuteen ja asiakirjoista perittäviin maksuihin sekä asianosaisen tiedonsaantioikeuteen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), jos hankintayksikkö on mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu viranomainen tai jos sen on muualla laissa olevan säännöksen perusteella noudatettava sanottua lakia.

Muun kuin 1 momentissa tarkoitetun hankintayksikön järjestämään tarjouskilpailuun osallistuneen oikeuteen saada tieto tarjouksen käsitelyä varten laadituista ja saaduista asiakirjoista sekä hankintayksikön palveluksessa olevan

vaitiolovelvollisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään asianosaisen oikeudesta asiakirjaan, asiakirjan julkisuuden määräytymisestä sekä tiedonsaantia koskevan asian käsittelemisestä ja ratkaisemisesta. (Uusi)

Hankintayksikön päätökseen, jolla on ratkaistu tiedon saantia asiakirjasta koskeva asia, saa hakea muutosta siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 33 §:ssä säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus käsittelemään muun kuin viranomaisena toimivan hankintayksikön päätöksestä tehdyn valituksen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirin alueella hankintayksikkö sijaitsee. (Uusi)

Muutoksenhaussa evankelis-luterilaisen kirkon viranomaisen päätökseen noudatetaan, mitä kirkkolaissa säädetään. (Uusi)

11 luku

Oikeusturvakeinot

76—84 §
(Kuten HE)

12 luku

Erinäiset säännökset

85 §
(Kuten HE)

86 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa (poist.):

1) säätää dynaamisen hankintajärjestelmän ja sähköisen huutokaupan käytön edellytyksistä sekä menettelyyn liittyvistä vaatimuksista; sekä

2) antaa tarkempia säännöksiä tässä laissa tarkoitetun valtionhallinnon hankintatoimen järjestämisestä ja hankintatoimen periaatteista.

(2 mom. poist.)

87 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2007. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

Tätä lakia sovelletaan postipalvelualalla toimivien yksiköiden hankintoihin (*poist.*) 31 päivään joulukuuta 2007.

2.

Laki

vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset ja soveltamisala

1 §
(Kuten HE)

2 §

Hankinnoissa noudatettavat periaatteet

(1 mom. kuten HE)

Hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti ja suunnitelmallisesti sekä mahdollisimman tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina ympäristönäkökohdat huomioon ottaen. Hankintatoimintaan liittyvien hallinnollisten tehtävien vähentämiseksi hankintayksiköt voivat käyttää puitejärjestelyjä sekä tehdä yhteishankintoja tai hyödyntää muita yhteistyömahdollisuuksia julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa. (Uusi)

(3 mom. kuten HE:n 2 mom.)

3 ja 4 §
(Kuten HE)

2 luku

Soveltamisalaan kuuluvat yksiköt ja toiminnot

5 §

Hankintayksiköt

(Kuten HE)

6 §

Energhahuolto

(1 mom. kuten HE)

Tätä lakia ei sovelleta, jos muu kuin 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu hankintayksikkö toimittaa sivutuotteena syntyvää kaasua tai lämpöä julkisen palvelun verkkoihin seuraavien ehtojen täytyessä:

(1—3 kohta kuten HE)

(3—5 mom. kuten HE)

Tätä lakia ei sovelleta mihinkään tässä pykälässä tarkoitettuun energiahuoltoon liittyvään energian tai sen tuottamista varten tarvittavan polttoaineen hankkimiseen.

7 §
(Kuten HE)

8 §

Eräät liikenteen palvelut

(1 mom. kuten HE)

Tätä lakia ei sovelleta *yleisölle linja-autokuljetuspalveluja tuottaviin yksiköihin*, jos muut *yksiköt* voivat vapaasti tarjota samoja palveluja (*poist.*) joko yleisesti tai tietyllä maantieteellisellä alueella *samoin edellytyksin kuin hankintayksiköt*.

(3 mom. kuten HE)

9 §

Postipalvelut

Tätä lakia sovelletaan postipalvelulain (313/2001) mukaisten postipalvelujen tarjoamiseen sen mukaan kuin 64 §:n 4 momentissa säädetään.

10 ja 11 §
(Kuten HE)

3 luku

Kynnysarvot ja hankinnan ennakoidun arvon laskeminen sekä poikkeukset soveltamisalasta

12—22 §
(Kuten HE)

4 luku

Velvollisuus ilmoittaa hankinnoista, hankintamenettelyt ja määrääjät

23 §
(Kuten HE)

24 §

Hankintamenettelyt

Hankintayksikön, joka aikoo hankkia tavaroita tai liitteessä A lueteltuja palveluita *taikka to-*

teuttaa rakennushankkeen, on käytettävä 4 §:n 10—12 kohdassa määriteltyjä avointa menettelyä, rajoitettua menettelyä tai neuvottelumenettelyä. Tarjouskilpailu voidaan käynnistää myös ilmoittamalla siitä kausi-ilmoituksella tai ilmoituksella toimittajarekisterin käytöstä. Tämän lain 4 §:n 13 kohdassa määriteltyä suora hankintaa *voidaan* käyttää vain sen käyttämiselle asetettujen edellytysten täyttyessä. Lisäksi hankintayksikkö voi järjestää 4 §:n 15 kohdan mukaisen suunnittelukilpailun.

(2 mom. kuten HE)

25 §

Toimittajarekisteri

Julkisten hankintojen tekemiseksi hankintayksiköllä voi olla toimittajarekisteri. Jos tarjouskilpailusta on ilmoitettu toimittajarekisterin käyttämisestä koskevalla ilmoituksella, hankintayksikön on valittava tarjouskilpailuun osallistujat rekisteriin merkittyjen joukosta. *Toimittajarekisterissä voi olla myös luonnollisten henkilöiden kelpoisuutta koskevia tietoja, jotka he itse ovat hankintayksikölle toimittajarekisteriä varten toimittaneet.* Toimittajarekisterissä voidaan käyttää erilaisia luokituksia. Luokitukselle tai toimittajarekisteriin hyväksymiselle asetetut ehdot eivät saa olla syrjiviä.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

Toimittajat voivat käyttää hyväkseen myös muiden yksiköiden voimavaroja siten kun 53 §:n 2 momentissa säädetään. Voimavarojen on oltava toimittajan käytettävissä koko sen ajan *kuin* ne on merkitty toimittajarekisteriin. Jos hankintayksikkö aikoo hyödyntää jossakin hankinnassa muiden hankintayksiköiden tai muiden yhteisöjen ylläpitämiä toimittajarekistereitä, siitä on ilmoitettava hankintaan liittyvässä ilmoituksessa. Samalla on ilmoitettava näiden muiden yksiköiden nimet ja muut yhteystiedot.

Toimittajarekisteriin sisältyvien henkilötietojen käsittelyssä ja luovutuksessa on noudatettava, mitä henkilötietojen käsittelystä ja luovutuksesta henkilötietolaissa (523/1999) on erikseen säädetty. (Uusi)

26—30 §
(Kuten HE)

31 §

Määraaikojen laskeminen

Tarjousten vastaanottamista ja osallistumishakemuksia koskevia määraaikoja asetettaessa on otettava huomioon hankinnan laatu ja monitahoisuus sekä tarjousten laatimisen ja toimittamisen vaatima aika. Laissa säädettyjä vähimmäismääraaikoja tulee kuitenkin noudattaa. Määraajat lasketaan sitä päivää seuraavasta päivästä, jona hankintailmoitus on lähetetty julkais-tavaksi. *Rajoitetussa menettelyssä tarjousaika lasketaan tarjouspyynnön lähettämispäivästä.*

32—34 §
(Kuten HE)

5 luku

Tarjouspyyntö ja hankinnan kohteen määritteleminen

35 §
(Kuten HE)

36 §

Tarjouspyynnön sisältö

Tarjouspyynnössä tai soveltuvien osien hankintailmoituksessa taikka ilmoituksessa toimittajarekisterin olemassaolosta silloin, kun tällainen ilmoitus on samalla kutsu tarjouskilpailuun, on oltava:

(1—6 kohta kuten HE)

7) tarjouksen valintaperuste sekä käytettävissä kokonaistaloudellista edullisuutta tarjouksen vertailuperusteet ja niiden suhteellinen painotus tai kohtuullinen vaihteluväli taikka poikkeuksellisisissa tapauksissa vertailuperusteiden tärkeysjärjestys; sekä

(8 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

37—39 §
(Kuten HE)

40 §

Hankinnan tekninen määrittely

(1 mom. kuten HE)

Tekniset eritelmat on laadittava:

(1—3 kohta kuten HE)

4) suorituskyykyä koskevien tai toiminnallisten vaatimusten perusteella ja viittaamalla 1 kohdan mukaisiin teknisiin määrittelyihin, (*poist.*) tai mikäli ne ovat suorituskyykyä tai toiminnallisia ominaisuuksia koskevien vaatimusten mukaisia.

(3 mom. kuten HE)

41 §
(Kuten HE)

42 §

Tarjouksen vaatimustenmukaisuuden osoittaminen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Jos hankintayksikkö on laatinut tekniset eritelmat suorituskyykyä tai toiminnallisia ominaisuuksia koskevien vaatimusten perusteella, se ei saa hylätä tarjousta sillä perusteella, että tarjous ei ole esitettyjen vaatimusten mukainen, jos tarjottu tavara, palvelu tai rakennustyö on kansallisesti voimaan saatetun eurooppalaisen standardin, eurooppalaisen teknisen hyväksynnän, virallisen teknisen määrittelyn, kansainvälisen standardin tai teknisen viitteen mukainen ja nämä tekniset määrittelyt koskevat tarjouspyynnössä edellytetyjä suorituskyykyä tai toiminnallisia ominaisuuksia koskevia vaatimuksia. Tarjoajan on osoitettava tarjouksessaan hankintayksikköä tyydyttävällä tavalla, että standardin mukainen tavara, palvelu tai rakennustyö täyttää hankintayksikön asettamat suorituskyykyä ja toiminnallisia ominaisuuksia koskevat vaatimukset. Tarjoaja voi käyttää osoituksena esimerkiksi valmistajan teknisiä asiakirjoja taikka Suomessa tai Euroopan *unionin* muussa jäsenval-

tiossa sijaitsevan tunnustetun toimielimen teknistä raporttia.

43—47 §
(Kuten HE)

6 luku

Ehdokkaiden ja tarjoajien valinta sekä tarjouksen valinta

48 ja 49 §
(Kuten HE)

50 §

Eräisiin rikoksiin syyllistyneiden ehdokkaiden ja tarjoajien sulkeminen tarjouskilpailusta

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja myös muussa valtiossa 1 momentissa mainittua rikosta vastaavasta rikoksesta annetun lainvoimaisen tuomion perusteella. Euroopan yhteisön jäsenvaltioissa säännökset koskevat seuraavia Euroopan yhteisön lainsäädännössä mainittuja rikoksia:

(1 kohta kuten HE)

2) lahjominen *Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla* sellaisen lahjonnan, jossa on osallisina Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, torjumista koskevan 26 päivänä toukokuuta 1997 tehdyn yleissopimuksen 3 artiklassa ja lahjonnan torjumisesta yksityisellä sektorilla tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2003/568/YOS 2 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määritellyllä tavalla;

(3 ja 4 kohta kuten HE)

Velvollisuudesta sulkea tarjouskilpailusta pykälässä tarkoitettua rikoksesta tuomittu ehdokas tai tarjoaja voidaan poiketa yleistä etua koskevan pakottavan syyn perusteella *tai sillä perusteella, ettei tuomittu henkilö enää työskentele vastuuasemassa tarjouksen tehneessä yrityksessä.*

Muilla kuin 5 §:n 1 momentissa tarkoitetuilla hankintayksiköillä on (*poist.*) oikeus (*poist.*) sulkea ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle tässä pykälässä mainituilla perusteilla.

51 §

Ehdokkailta ja tarjoajilta pyydettyvät selvitykset

(1 mom. kuten HE)

Kun kyseessä on rakennusurakan toteuttaminen tai palvelun hankinta hankintayksikkö voi (poist.) pyytää, hankinnan kohteen sitä edellyttäessä, ehdokkailta tai tarjoajilta selvityksen siitä, miten ehdokkaan tai tarjoajan järjestelmä täyttää ympäristönsuojelua koskevat vaatimukset. Hankintayksikön vaatiessa riippumattomien toimielinten antamia todistuksia siitä, että toimittaja täyttää ympäristönhoitoa koskevien standardien vaatimukset, sen on viitattava yhteisön ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään (EMAS) tai alan eurooppalaisiin tai kansainvälisiin standardeihin perustuviin ympäristönhoitoa koskeviin standardeihin, jotka yhteisön lainsäädäntöä tai varmentamista koskevia eurooppalaisia tai kansainvälisiä standardeja noudattavat laitokset ovat vahvistaneet. Hankintayksikön on hyväksyttävä myös muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimielinten vastaavat todistukset sekä toimittajien toimittamat todistukset vastaavista ympäristötoimenpiteistä.

(3 mom. kuten HE)

52—57 §
(Kuten HE)

7 luku

Hankintaa koskevat päätökset, tiedoksianto ja hankintasopimus

58 ja 59 §
(Kuten HE)

60 §

Asiakirjojen julkisuutta koskevien säännösten soveltaminen

Hankintayksikön (*poist.*) asiakirjojen julkisuuteen ja asiakirjoista perittäviin maksuihin sekä asianosaisen tiedonsaantioikeuteen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), jos hankintayksikkö on mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu viranomaisen tai jos sen on muualla laissa olevan säännöksen perusteella noudatettava sanottua lakia.

Muun kuin 1 momentissa tarkoitetun hankintayksikön järjestämään tarjouskilpailuun osallistuneen oikeuteen saada tieto tarjouksen käsittelyä varten laadituista ja saaduista asiakirjoista sekä hankintayksikön palveluksessa olevan vaitiolovelvollisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään asianosaisen oikeudesta asiakirjaan, asiakirjan julkisuuden määräytymisestä sekä tiedonsaantia koskevan asian käsittelemisestä ja ratkaisemisesta. (*Uusi*)

Hankintayksikön päätökseen, jolla on ratkaistu tiedon saantia asiakirjasta koskeva asia, saa hakea muutosta siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 33 §:ssä säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus käsittelemään muun kuin viranomaisena toimivan hankintayksikön päätöksestä tehdyn valituksen, on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirin alueella hankintayksikkö sijaitsee. (*Uusi*)

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää hankintatoimen alaan liittyvän kuntien yhteistoiminnan edellyttämät erityislainsäädännön kehittämistarpeet.
2. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää tarpeen säännellä erikseen voittoa tavoittelemattomien ja rajoitetun voitonjaon yhteisöistä, jotta erityisesti kansalaisten sosiaali- ja terveyspalve-

8 luku

Oikeusturvakeinot ja erinäiset säännökset

61 ja 62 §
(Kuten HE)

63 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa säätää (*poist.*) dynaamisen hankintajärjestelmän ja sähköisen huutokaupan käytön edellytyksistä sekä menettelyyn liittyvistä vaatimuksista (*poist.*).

64 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2007.

Tätä lakia sovelletaan hankintoihin, joissa hankintamenettely aloitetaan lain voimaantulon jälkeen. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

(3 mom. kuten HE)

Tätä lakia sovelletaan postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintoihin (*poist.*) 1 päivästä tammikuuta 2008.

lujen riittävä ja laadukas saanti voidaan turvata.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa vuoden 2008 loppuun mennessä eduskunnalle selonteon hankintalainsäädännön vaikutuksista mm. palvelujen laatuun sekä mahdollisista muutostarpeista mm. kynnysarvoihin kuntien erilaisen koon huomioon ottaen.

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jouko Skinnari /sd	Jere Lahti /kok
vpj.	Jari Leppä /kesk	Sirpa Paatero /sd
jäs.	Arto Bryggare /sd	Klaus Pentti /kesk
	Sari Essayah /kd	Antti Rantakangas /kesk
	Klaus Hellberg /sd	Martin Saarikangas /kok
	Esko Kiviranta /kesk	Sari Sarkomaa /kok
	Martti Korhonen /vas	Juhani Sjöblom /kok
	Marjaana Koskinen /sd	Oras Tynkkynen /vihr.
	Seppo Lahtela /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.

VASTALAUSE

Perustelut

Hankintalainsäädäntöä valmistellut työryhmä ei saavuttanut yksimielisyyttä kansallisten kynnysarvojen suuruudesta. Tämän johdosta myös lain valmistelussa kynnysarvojen suuruus muodostui keskeiseksi kysymykseksi. Hallituksen esitykseen sisältyvät kynnysarvot ovat kompromissi, joista mm. Suomen Kuntaliitto on sekä valmisteluvaiheessa että lakiehdotuksesta antamissaan lausunnoissa katsonut, että kynnysarvojen tulisi olla huomattavasti korkeammat. Matalat kansalliset kynnysarvot aiheuttavat kunnille taloudellisesti suhteellisen vaatimattomissa hankinnoissa keskittymistä byrokraattisiin yksityiskohtaisiin muotomääräyksiin ja vievät työpanoksen pois tilaajan tarpeiden mukaisista laatu- ja määrällisistä ja muiden hankintaehtojen laatu- ja määrällisistä. Samoin sosiaali- ja terveysjärjestöt ovat lainsäädännön valmistelussa esittäneet korkeampia kansallisia kynnysarvoja perustellen niitä mm. hoito- ja palvelumuotojen pitkäkestoisuudella ja pysyvällä palvelukulttuurilla, jolla on erityinen merkitys mm. vanhusten, vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kohdalla. Valiokunnan lausunnossa on tuotu hyvin esille myös matalien kynnysarvojen aiheuttama markkinaoikeuden ruuhkautuminen ja käsittelyaikojen venyminen. On hyvä muistaa, että julkisissa hankinnoissa on aina mahdollisuus kilpailuttaa hankinnat myös kansallisten raja-arvojen alle jäävien hankintojen osalta. Matalat kansalliset raja-arvot sitä vastoin aiheuttavat kilpailutuspakon.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 1. lakiehdotus hyväksytään 3 luvun 15 §:n osalta muutettuna seuraavasti (Vastalauseen muutosehdotus):

Vastalauseen muutosehdotus

1. lakiehdotus

3. luku

Kynnysarvot ja hankinnan ennakoitun arvon laskeminen

15 §

Kansalliset kynnysarvot

Tätä lakia ei sovelleta:

1) tavara- tai palveluhankintoihin, suunnittelukilpailuihin eikä palveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin, jos hankinnan ennakoitu arvo ilman arvonnäköveroä on vähemmän kuin 25 000 euroa;

2) poiketen siitä, mitä 1 kohdassa palveluhankinnoista säädetään, liitteen B (ryhmä 25) mukaisesti terveydenhoito- ja sosiaalipalveluihin ja liitteen B mukaisesti palveluihin, joita hankitaan julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) 6 luvun 3 §:n mukaisesti yhteishankintana työnantajan kanssa, jos hankinnan ennakoitu arvo ilman arvonnäköveroä on vähemmän kuin 70 000 euroa; sekä

3) rakennusurakoihin ja käyttöoikeusurakoihin, jos hankinnan ennakoitu arvo ilman arvonnäköveroä on vähemmän kuin 100 000 euroa.

Helsingissä 12. päivänä joulukuuta 2006

Sari Essayah /kd
Martti Korhonen /vas

TaVM 26/2006 vp — HE 50/2006 vp